

USPOREDBA GRANICA I UDJELA KRŠĆANA U BJELOVARSKO-BILOGORSKOJ ŽUPANIJI I BJELOVARSKO-KRIŽEVAČKOJ BISKUPIJI

STRUČNI ČLANAK

LUKA BEGOVIĆ

Teritorijalni ustroj Republike Hrvatske u mnogočemu nije jednak teritorijalnom ustroj Katoličke Crkve u Republici Hrvatskoj. U nastavku ovoga rada usporedit će se granice Bjelovarsko-bilogorske županije s granicama Bjelovarsko-križevačke biskupije. Osim toga, analizirat će se brojnost i udjeli kršćana u potonjoj županiji i biskupiji.

Ključne riječi: Bjelovarsko-bilogorska županija, Bjelovarsko-križevačka biskupija, granice, kršćani

Uvod

Republika Hrvatska prema čl. 131. Ustava iz 1990. god. podijeljena je na županije, pri čemu i veliki gradovi mogu biti uređeni kao županije. Županija se definira kao jedinica lokalne uprave i samouprave (Ustav Republike Hrvatske, 1990). Razlikujemo 20 županija i Grad Zagreb koji također ima status županije (sl. 1). S druge strane, organizacija Katoličke Crkve u Republici Hrvatskoj ponešto je drugačija. Razlikuju se četiri metropolije (Zagrebačka, Splitska, Riječka i Đakovačko-osječka), a svaka od njih sastoji se od nekoliko (nad) biskupija (sl. 2). Zagrebačku metropoliju čine

Zagrebačka nadbiskupija te Bjelovarsko-križevačka, Sisačka i Varaždinska biskupija. Također, metropoliji pripada Križevačka eparhija sa sjedištem u Zagrebu za grkokatoličke vjernike. Splitska metropolija obuhvaća Splitsko-makarsku nadbiskupiju te Dubrovačku, Hvarsku i Šibensku biskupiju. Metropolija ima ingerenciju i nad Kotorskom biskupijom u Crnoj Gori. Riječka metropolija sastoji se od Riječke nadbiskupije, Gospićko-senjske, Krčke te Porečke i pulske biskupije. Đakovačko-osječka nadbiskupija i Požeška biskupija dio su Đakovačko-osječke metropolije, kao

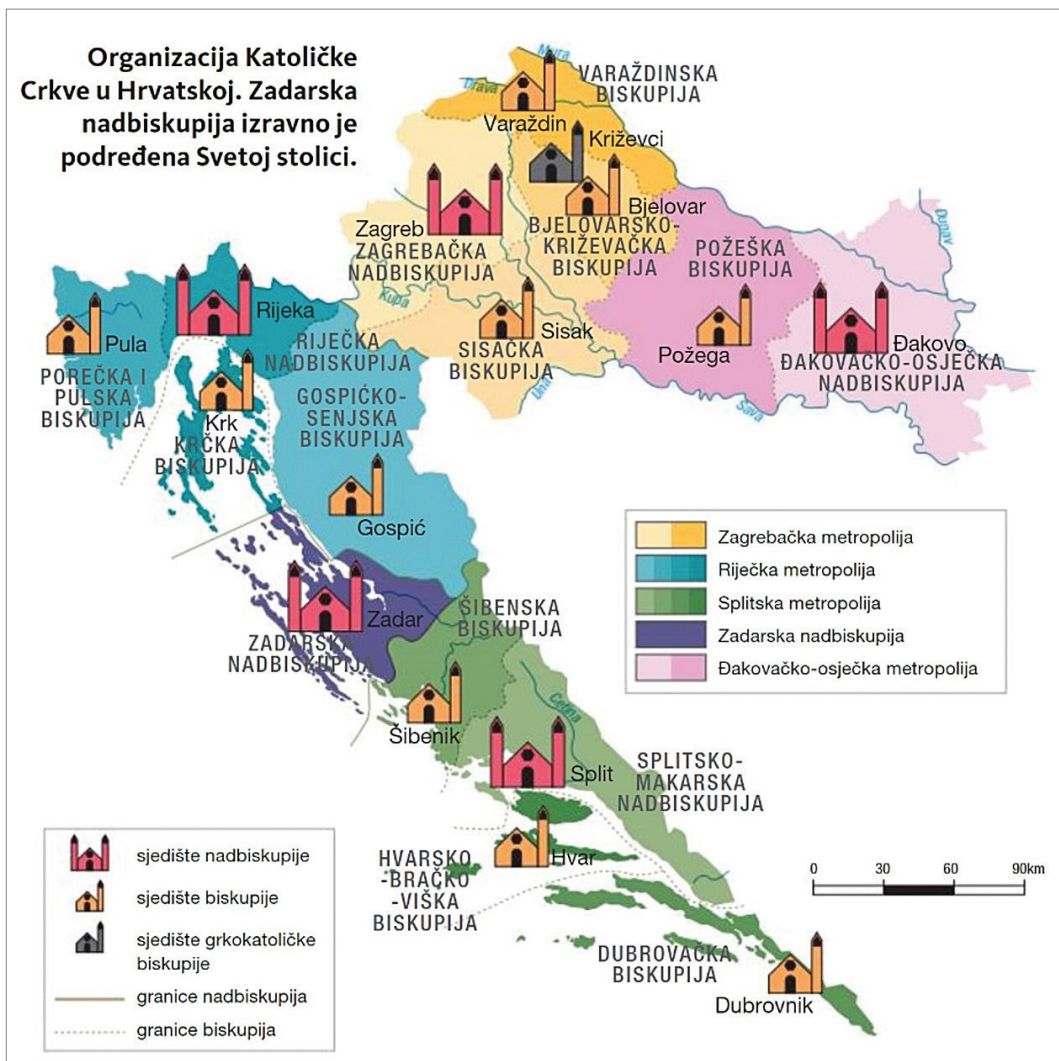

Sl. 1. Upravno-teritorijalni ustroj Republike Hrvatske

Izvor: Orešić, D., Tišma, I., Vuk, R., Bujan, A., 2020, 45.

i Srijemska biskupija u Vojvodini. Na koncu, Zadarska nadbiskupija izravno je podređena Svetoj Stolici, dok Vojni ordinarijat u Zagrebu ima poseban status biskupije (Hrvatska enci-

klopedija, 2023). Cilj je ovoga rada usporediti granice i udjele kršćana u gradovima i općinama u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji i Bjelovarsko-križevačkoj biskupiji.

Sl. 2. Teritorijalni ustroj Katoličke Crkve u Republici Hrvatskoj

Izvor: Mak, K., Nebeski Hostić, S., Vuk, R., 2021, 27.

Područje Bjelovarsko-križevačke biskupije prije njezina osnivanja

Teritorij današnje Bjelovarsko-križevačke biskupije prije njezina osnutka 2009. god. bio je u sastavu površinom velike Zagrebačke nadbiskupije. Nadbiskupija je u početku bila podijeljena na 12, zatim na 15, a krajem 20. st. na 13 arhiđakonata. Prema Šematzimu Zagrebačke nadbiskupije iz 1996. god. (sl. 3.), područje današnje Bjelovarsko-križevačke biskupije tada je obuhvaćalo teritorije Čazmanskog i Kalničkog arhiđakonata. Čazmanski arhiđakonats sačinjavali su Čazmanski¹, Garešnički², Ivaničgradski i Moslavački

¹ Ovaj je dekanat imao veliki značaj u prošlosti Katoličke Crkve. Nekada je (Nova) Čazma bila drugo sjedište zagrebačkih biskupa, Zbornog kaptola sv. Duha, prepoziturne, samostana, župe i drugih ustanova. Naime, još 1232. god. zagrebački biskup Stjepan II., da bi olakšao upravu prostrane biskupije, osniva Zborni kaptol u Novoj Čazmi. Davne 1501. god. na teritoriju Čazmanskog arhiđakonata bila je 41 župa. Ipak, osmanskim zauzimanjem Čazme 1552. god. ovo se područje svelo na svega tri župe. Osam godina ranije zbog osmanskih provala Čazmanski kaptol prebačen je u Zagreb. Od 1807. god. nalazi se u Lepoglavi, a od 1811. u Varaždinu, pa dobiva naziv Zborni kaptol Čazmansko-Varaždinski. Godine 1834. arhiđakonats se sastojao od 26 župa, a na prvoj sinodi Zagrebačke nadbiskupije 1925. god. podijeljen je na četiri dekanata (Čazmanski, Garešnički, Ivanički i Moslavački). Tada je Čazmanski dekanats brojao osam župa jer je zbog spora dvaju župnika župa u Dubravi pripojena Vrbovečkom dekanatu. Stanje je tako ostalo do danas (Kožul, 2007; Petrić, 1996).

² U prošlosti je dekanats bio pod ingerencijom Čazmanskog arhiđakonata. Godine 1767. dekanats je brojao 15 župa, a 1788. god. broj župa penje se na 16. Od 1834. god. zbog povećanog broja župa potonji se arhiđakonats dijeli na tri kotara (danas dekanata), a jedan od njih je Garešnički. Tada je obuhvaćao osam od 10 današnjih župa, dok je preostali dio potpao pod teritorij Guščanskog arhiđakonata (Kožul, 2007).

dekanats, a Kalnički arhiđakonats sastojao se od Bjelovarskog³, Cirkvenskog⁴, Križevačkog i Zelinskog dekanata (Petrić, 1996). Od 2001. do 2009. god. ovo je područje bilo dio Bjelovarsko-kalničkog arhiđakonata koji je bio podijeljen na pet dekanata: Bjelovarski, Cirkvenski, Križevački, Vrbovečki i Zelinski (Crnčević i Martinjak, 2010).

³ Područje dekanata u predosmansko razdoblje bilo je podijeljeno između Kalničkog, Komarničkog i Guščanskog arhiđakonata. Od 18. st. ovo je područje potpalo pod Kalnički arhiđakonats čije su granice drugačije nego ranije. Broj župa 1730. god. bio je 28, a broj i imena crkvenih kotara (danas dekanata) mijenjao se od 18. do 20. st. Bjelovarski kotar nekada je nazivan i Nevinački, prema naselju Nevinac nedaleko Bjelovara. Od 2001. god. arhiđakonats nosi naziv Bjelovarsko-kalnički i sastoji se od 11 župa. Ime arhiđakonata ostalo je do osnivanja Bjelovarsko-križevačke biskupije 2009. god., a osnivanjem dviju novih župa 2011. god., ukupan broj župa popeo se na današnjih 13 (Kožul, 2007).

⁴ Do 19. st. Cirkvenski je dekanats bio pod ingerencijom Kalničkog arhiđakonata, a svojevremeno je nosio naziv Čvrstečki kotar, prema naselju Sveti Petar Čvrstec. No, od 1807. god. ovaj je kotar spojen s Bjelovarskim (Nevinačkim) kotarom i brojao je 15 župa. Ipak, 1881. god. Cirkvenski je kotar ponovno samostalan i čini ga sedam od osam današnjih župa. Župa u mjestu Carevdar je 2000. god. priključena susjednom Križevačkom dekanatu (Kožul, 2007).

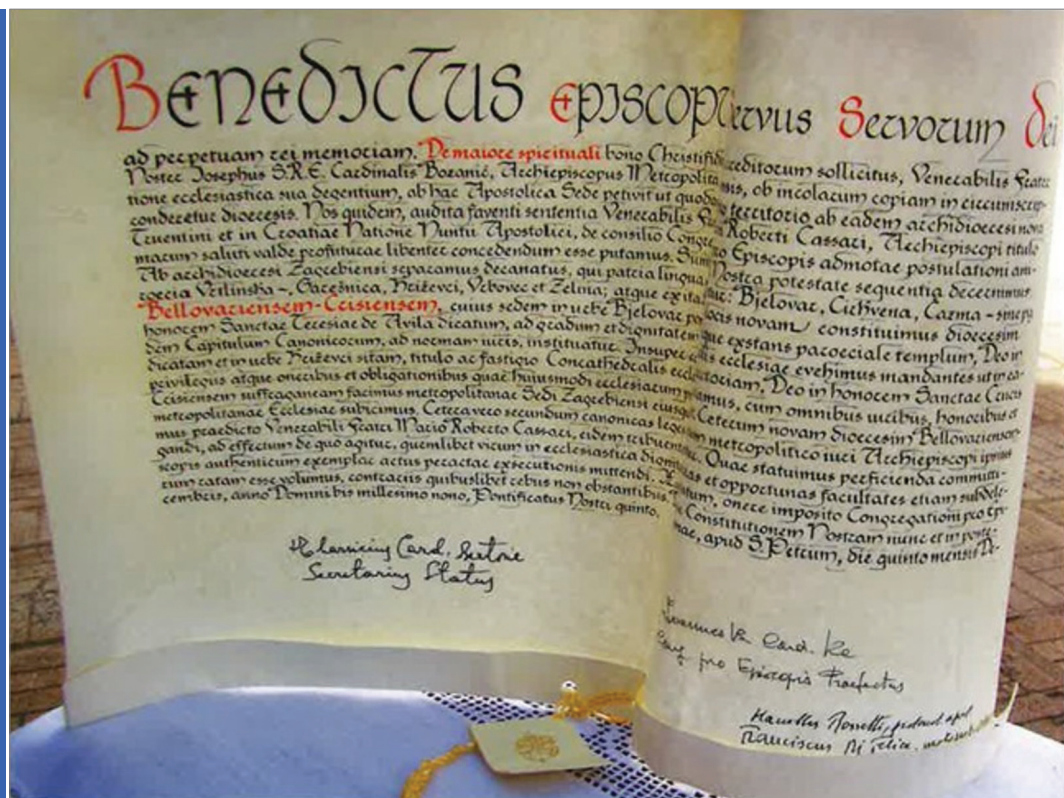

Sl. 3. Teritorijalni ustroj Zagrebačke nadbiskupije 1996. god.
Izvor: Petrić, 1996, 370.

Osnivanje i teritorijalni ustroj Bjelovarsko-križevačke biskupije

Dana 5. prosinca 2009. god. bulom *De maiore spirituali bono* (sl. 4.) papa Benedikt XVI. uspostavio je Bjelovarsko-križevačku biskupiju (Crnčević i Martinjak, 2010). Tako je iz Zagrebačke nadbiskupije izdvojeno 55 župa dotadašnjeg Bjelovarsko-kalničkog arhiđakonata i polovica Čazmanskog arhiđakonata, odnosno Čazmanski i Garešnički dekanati (Barić, 2023). Ivaničgradski i Moslavački dekanati, koji su nekada bili dio Čazmanskog arhiđakonata, postali su dio također novoosnovane Sisačke biskupije. To su najmlađe hrvatske biskupije, a Bjelovar-

sko-križevačka je službeno zaživjela 20. ožujka 2010. god. kada je mons. dr. Vjekoslav Huzjak preuzeo službu bjelovarsko-križevačkog biskupa (Varaždinska biskupija, 2010) (sl. 5). Prostor biskupije obuhvaća oko 3740 km², a podijeljen je na sedam dekanata (Bjelovarski, Cirkvenski, Čazmanski, Garešnički, Križevački, Vrbovski i Zelinski) (tab. 1 i sl. 6). Zaštitnik biskupije je sveti Marko Križevčanin (rođen kao Marko Stjepan Krizin), mučenik koji je živio na prijelazu iz 16. u 17. st. (Crnčević i Martinjak, 2010). Teritorij novoosnovane biskupije ne obuhvaća ni jednu

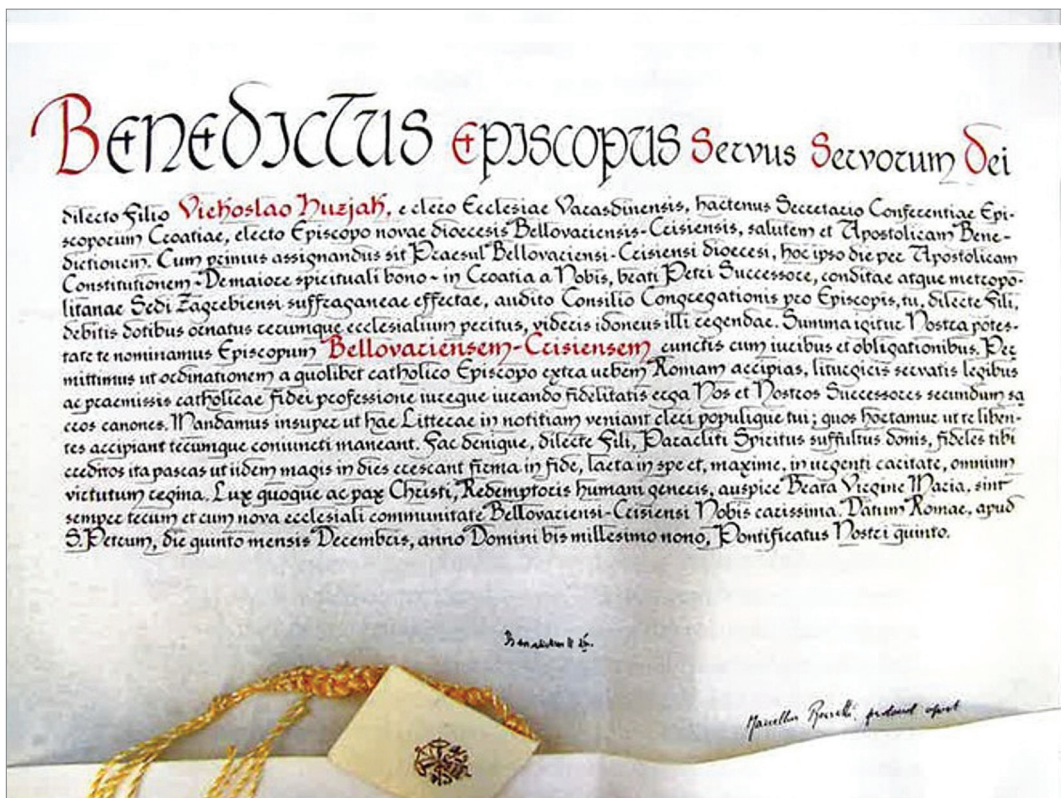

Sl. 4. Bula *De maiore spirituali bono* pape Benedikta XVI. o ustopavi Bjelovarsko-križevačke biskupije
Izvor: Crnčević, A. i Martinjak, M., 2010, 2.

županiju u cijelosti već se prostire na dijelovima čak pet županija; Bjelovarsko-bilogorske, Koprivničko-križevačke, Krapinsko-zagorske, Varaždinske i Zagrebačke (DZS, 2021; Bjelovarsko-križevačka biskupija, 2023).

Među sedam gore navedenih dekanata, tri se prostiru isključivo na teritoriju Bjelovarsko-bilogorske županije. To su Bjelovarski (13 župa), Čazmanski (sedam župa) i Garešnički (10 župa). Grad Bjelovar je sjedište Bjelovarskog dekanata, ali i čitave biskupije. Tamošnja crkva svete Terezije Avilske, građena od 1765. do 1771. god., uzdignuta je 2009. god. na katedralu (Crnčević i Martinjak, 2010). S druge strane, Cirkvenski dekanat (šest župa) podijeljen je između Bjelovarsko-bilogorske (dvije

župe) i Koprivničko križevačke županije (četiri župe). Samo naselje Cirkvena, po kojemu dekanat nosi ime, dio je općine Sveti Ivan Žabno u Koprivničko-križevačkoj županiji. Za razliku od njih, Križevački dekanat (10 župa) rasprostranjen je jedino na području Koprivničko-križevačke županije, dok Vrbovečki dekanat (šest župa) čine administrativne jedinice u Zagrebačkoj županiji. Najkompleksniji među dekanatima je Zelinski (sedam župa). On je raširen na teritoriju čak četiriju županija (po jedna župa u Koprivničko-križevačkoj i Krapinsko-zagorskoj županiji, dvije župe u Zagrebačkoj i tri župe u Varaždinskoj županiji). Dekanat je dobio ime prema gradu Sveti Ivan Zelina koji se nalazi u Zagrebačkoj županiji.

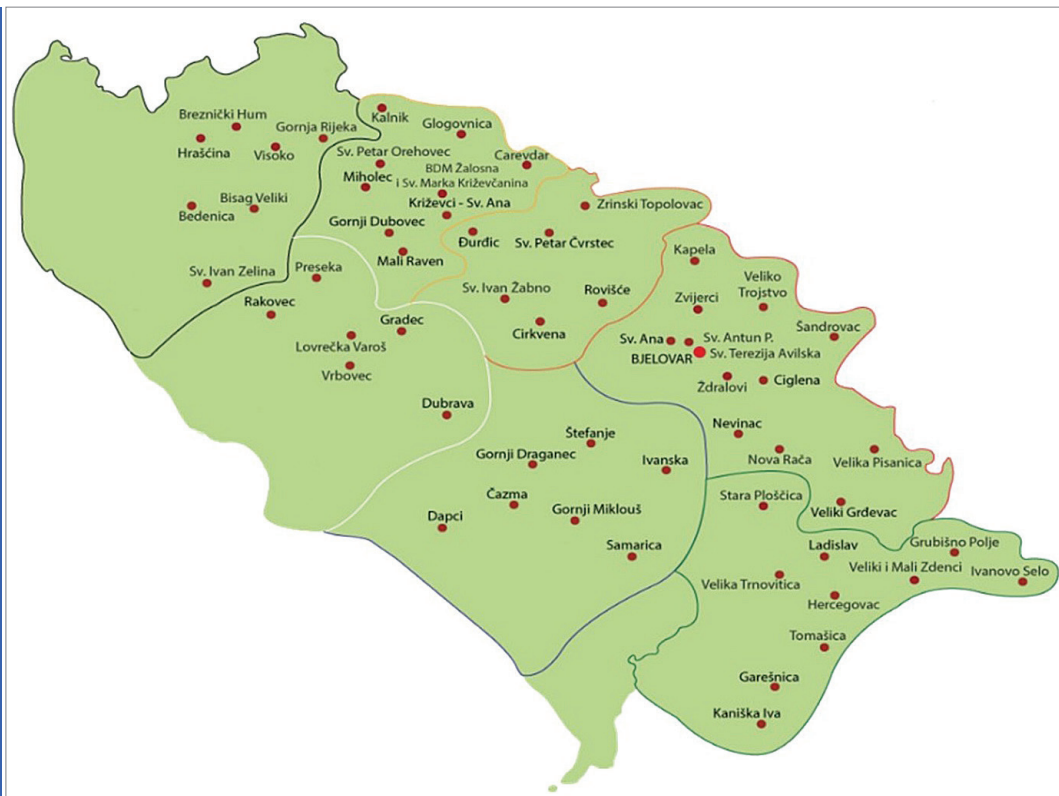

Sl. 5. Bula pape Benedikta XVI. o imenovanju mons. Vjekoslava Huzjaka bjelovarsko-križevačkim biskupom
Izvor: Crnčević, A. i Martinjak, M., 2010, 20.

Tab. 1. Usporedba teritorijalnog ustroja Bjelovarsko-križevačke biskupije i upravno-teritorijalnog ustroja Republike Hrvatske

Dekanati (broj župa)	Županija (gradovi i općine)
Bjelovarski (13)	Bjelovarsko-bilogorska (grad Bjelovar, općine Kapela, Nova Rača, Šandrovac, Velika Pisanica, Veliki Grđevac i Veliko Trojstvo)
Cirkvenski (6)	Bjelovarsko-bilogorska (općine Rovišće i Zrinski Topolovac), Koprivničko-križevačka (grad Križevci i općina Sveti Ivan Žabno)
Čazmanski (7)	Bjelovarsko-bilogorska (grad Čazma, općine Berek, Ivanska i Štefanje)
Garešnički (10)	Bjelovarsko-bilogorska (gradovi Garešnica i Grubišno Polje, općine Hercegovac, Ivanska i Velika Trnovitica)
Križevački (10)	Koprivničko-križevačka (grad Križevci, općine Kalnik i Sveti Petar Orehovec)
Vrbovečki (6)	Zagrebačka (grad Vrbovec, općine Dubrava, Gradec, Preseka i Rakovec)
Zelinski (7)	Zagrebačka (grad Sveti Ivan Zelina i općina Bedenica), Koprivničko-križevačka (općina Gornja Rijeka), Varaždinska (općine Breznica, Breznički Hum i Visoko), Krapinsko-zagorska (općina Hrašćina)

Izvor: DZS, 2021; Bjelovarsko-križevačka biskupija, 2023.

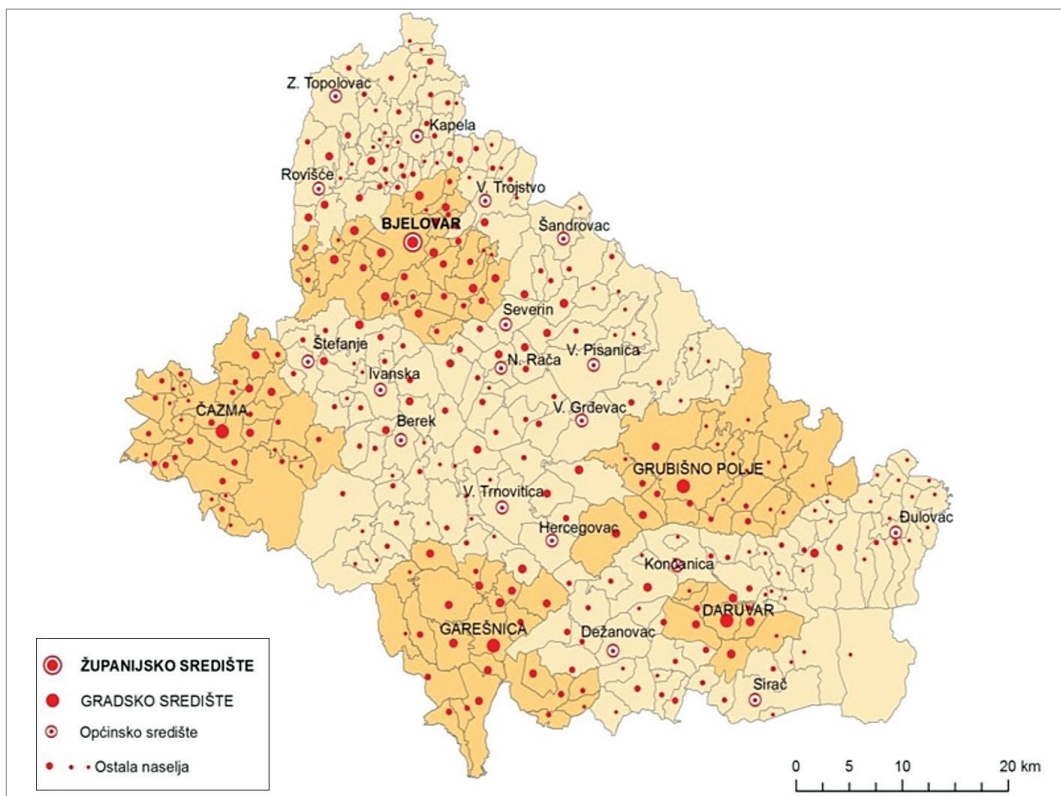
Sl. 6. Teritorijalni ustroj Bjelovarsko-križevačke biskupije

Izvor: Bjelovarsko-križevačka biskupija, <https://biskupija-bk.hr/> (6.2.2024.)

Razmještaj administrativnih jedinica Bjelovarsko-bilogorske županije među biskupijama

Bjelovarsko-bilogorska županija smještena je u Središnjoj (prema nekima Sjevernoj) Hrvatskoj, a obuhvaća površinu od 2 640 km², što je čini 11. po veličini među županijama (Hrvatska enciklopedija, 2023). Županija je upravno-teritorijalno podijeljena na pet gradova (Bjelovar, Čazma, Daruvar, Garešnica i Grubišno Polje) i 18 općina (sl. 7).

Od 23 administrativne jedinice na području županije, župe u njih 15 nalaze se isključivo na teritoriju Bjelovarsko-križevačke biskupije. To su župe u dva grada (Bjelovar i Grubišno Polje) te 13 općina (Berek, Hercegovac, Ivanska, Nova Rača, Rovišće, Severin, Šandrovac, Štefanje, Velika Pisanica, Velika Trnovitica, Veliki Grđevac, Veliko Trojstvo i Zrinski Topolovac). Župe bilogorske općine Kapela na sjeverozapadu županije podijeljene su između Bjelovarsko-križevačke (veći dio) i Varaždinske biskupije (manji dio). Naime, župa u naselju Donji Mosti dio je Virovskog dekanata u Varaždinskoj biskupiji (sl. 8).

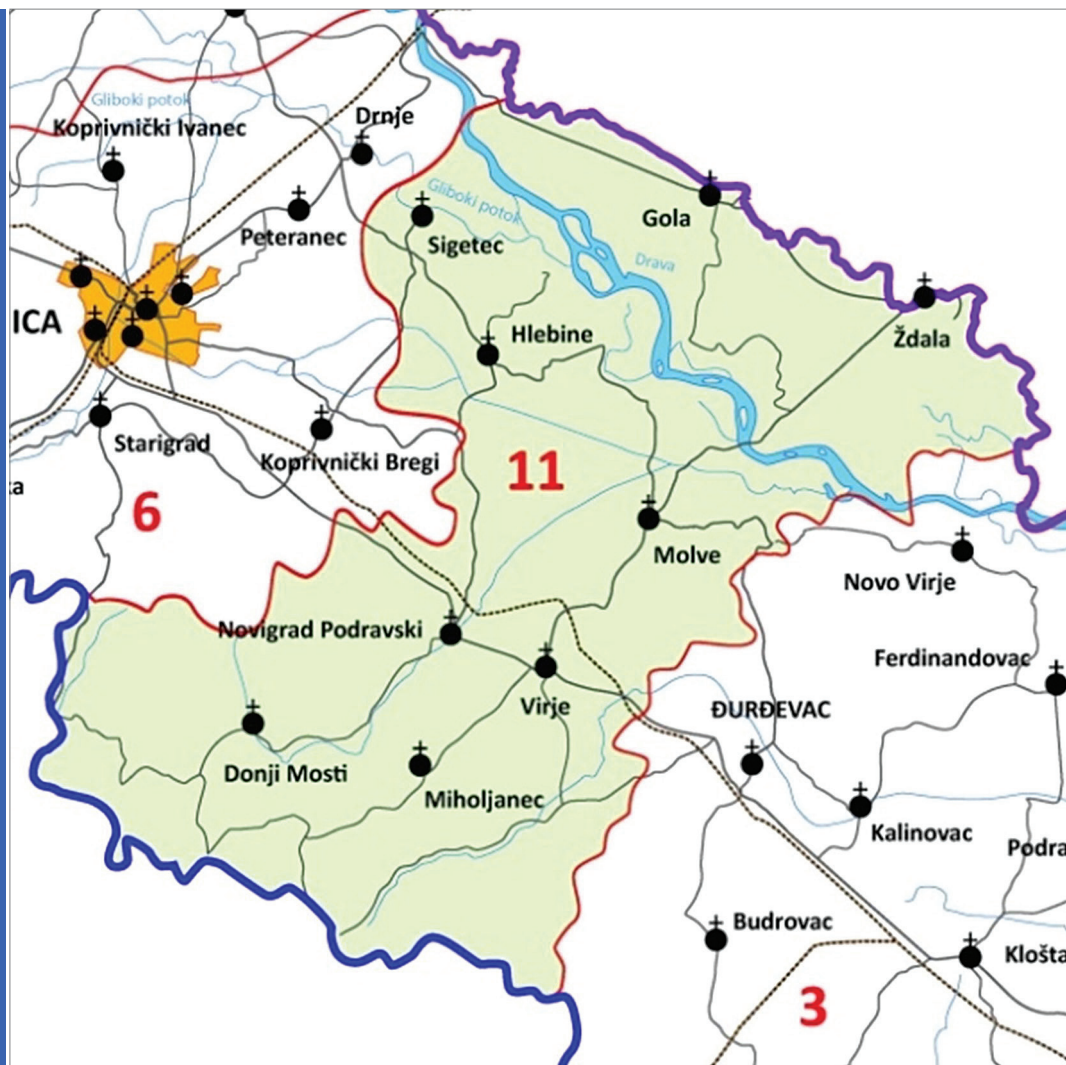
Sl. 7. Upravno-teritorijalna podjela Bjelovarsko-bilogorske županije na gradove, općine i ostala naselja
Izvor: Izradio autor prema podacima DGU (2013.)

Osim toga, župe moslavačkog grada Čazma na zapadu županije podijeljene su između Bjelovarsko-križevačke (veći dio) i Sisačke biskupije (manji dio). Konkretno, naselje Vrtlinska dio je Moslavačkog arhiđakonata, odnosno Ivanićgradskog dekanata u Sisačkoj biskupiji (sl. 9).

Također, župe moslavačkog grada Garešnica na jugu županije podijeljene su između Bjelovarsko-križevačke (veći dio) i Požeške biskupije (manji dio). Župa u naselju Uljanik pripada Zapadno-slavonskom arhiđakonatu, odnosno Pa-

kračkom dekanatu u Požeškoj biskupiji (sl. 10).

S druge strane, pet administrativnih jedinica Bjelovarsko-bilogorske županije u potpunosti se nalazi izvan teritorija Bjelovarsko-križevačke biskupije. Radi se o slavonskom dijelu ove županije, istočno od rijeke Ilove, kojega čine grad Daruvar te općine Dežanovac, Đulovac, Končanica i Sirač. Sve navedene administrativne jedinice pripadaju već spomenutom Zapadno-slavonskom arhiđakonatu, odnosno Pakračkom dekanatu u Požeškoj biskupiji (sl. 10).

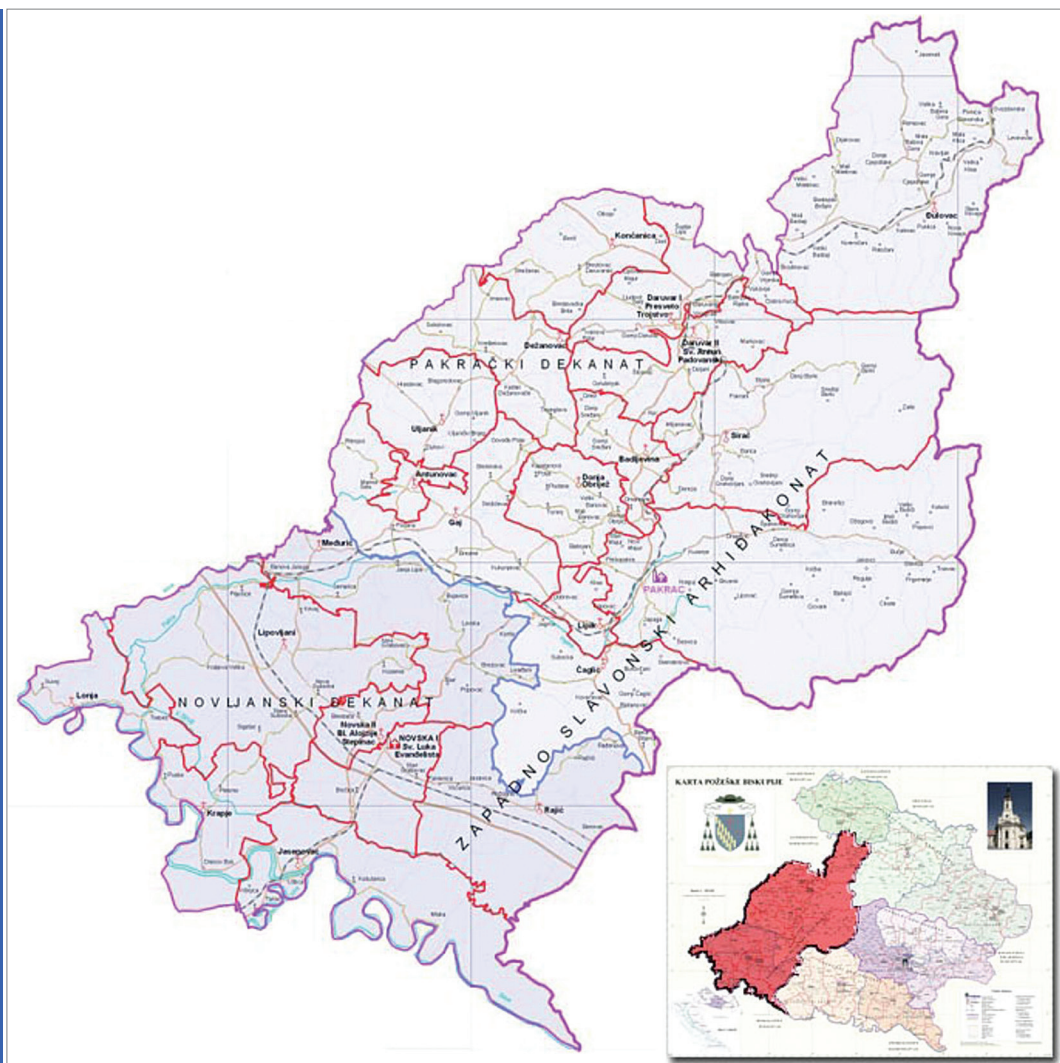
Sl. 8. Virovski dekanat u Varaždinskoj biskupiji

Izvor: Varaždinska biskupija, <https://www.biskupija-varazdinska.hr/> (9.2.2024.)

Sl. 9. Ivaňogradski dekanat u Sisačkoj biskupiji

Izvor: Sisačka biskupija, <https://biskupija-sisak.hr/> (9.2.2024.)

Sl. 10. Zapadno-slavonski arhidižanat u Požeškoj biskupiji
Izvor: Požeška biskupija, <https://pozeska-biskupija.hr/> (9.2.2024.)

Kršćani u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji i Bjelovarsko-križevačkoj biskupiji

Prema Popisu stanovništva iz 2021. god., na teritoriju Bjelovarsko-bilogorske županije živi 101 879 stanovnika. Njih 85 793 deklariralo se katolicima (84.21 %), 5 459 pravoslavicima (5.36 %), 316 protestantima (0.31 %) te 2 706 ostalim kršćanima (2.66 %). Od 23 administrativne jedinice, njih devet (jedan grad i osam općina) ima udio katolika veći od 90 %, pri čemu se ističe malena bilogorska općina Zrinski Topolovac na krajnjem sjeverozapadu županije s udjelom od 98.80 % (tab. 2). U toj se vrlo homogenoj općini 746 od 747 stanovnika izjasnilo da su po narodnosti Hrvati (99.87 %). S druge strane, tri administrativne jedinice (jedan grad i dvije općine) imaju udio katolika manji od 80 %, pri čemu se ističe grad Daruvar s udjelom od 73.18 %. Jedan od razloga mogao bi biti veći udio nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu toga zapadnoslavonskog grada (20.92 % su Česi, a 9.76 % Srbi). Daruvar je ujedno i središte Čeha u Republici Hrvatskoj. Česi su, uz Estonce, narod koji ima najveći udio ateista u Europi (veći od 50 %) (Kožul i dr., 2021.) Ipak, Daruvaru susjedne zapadnoslavonske općine Dežanovac (22.80 % Čeha i 10.97 % Srba) i Končanica (46.04 % Čeha i 6.98 % Srba) nemaju tako malen udio katolika. Isto obilježje vrijedi i za obližnji grad Grubišno Polje u kojem živi 16.04 % Čeha te 6.5 % Srba. Valja istaknuti da grad Daruvar te općine Dežanovac i Končanica ne pripadaju Bjelovarsko-križevačkoj biskupiji. Najveći udio pravoslavnih vjernika imaju zapadnoslavonske općine Dežanovac (11.43 %) i Sirač (10.36 %) te bilogorska općina Velika Pisanica (11.12 %). S druge strane, u općini Zrinski Topolovac nitko se nije izjasnio pravoslavcem.

Broj protestanata u županiji je malen, a jedine administrativne jedinice koji imaju udio protestanata veći od 1 % su već spomenute općine Dežanovac (1.87 %) i Sirač (4.07 %) na istoku županije (tab. 3). U čak šest općina nije zabilježen ni jedan protestant (Berek, Đulovac, Severin, Šandrovac, Velika Trnovitica i Zrinski Topolovac). Na koncu, posebno valja obratiti pozornost na kategoriju ostalih kršćana. U toj kategoriji značajno odskoče općina Rovišće (19.67 %) smještena nedaleko Bjelovara. Radi se o najmnogoljudnijoj od 18 općina u županiji, s trećim najvećim udjelom Hrvata (98.14 %) među administrativnim jedinicama u županiji (veći udio Hrvata imaju jedino grad Čazma i općina Zrinski Topolovac). U moslavačkoj općini Berek nitko nije odabrao ovu vjersku kategoriju.

Iz podataka za tri grada (Križevci, Sveti Ivan Zelina i Vrbovec) i 13 općina koje pripadaju biskupiji, ali nisu na teritoriju Bjelovarsko-bilogorske županije može se iščitati nekoliko zanimljivih obilježja. Najveći udio katolika imaju općine Gornja Rijeka i Sveti Petar Orehovec (više od 96 %) na zapadu Koprivničko-križevačke županije (tab. 4). S druge strane, prosječno manji udio katolika imaju tri urbana središta (gradovi), iako je rekorder općina Sveti Ivan Žabno (80.84 %) u već spomenutoj županiji. Zanimljivo, potonja općina na svojem istočnom dijelu graniči s općinom Rovišće u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, u kojoj je udio katolika svega 76.21 % (drugi najniži udio katolika u toj županiji). Uz te četiri administrativne jedinice, jedina u kojoj je još udio katolika manji od 90 % jest općina Dubrava u Zagrebačkoj županiji (89.38 %). Za razliku od nekih općina i gradova u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, među ovim administrativnim jedinicama vidljiv je prilično nizak udio pravoslavnih vjernika. Jedino u već spomenutoj općini Dubrava taj udio prelazi 2 %, dok u tri

Tab. 2. Katolici i pravoslavci u gradovima i općinama Bjelovarsko-bilogorske županije prema Popisu 2021. god.

Grad/općina	Ukupno stanovnika	Ukupno katolika	Udio (%) katolika	Ukupno pravoslavaca	Udio (%) pravoslavaca
Bjelovar	36 316	30 285	83.39	1 583	4.36
Čazma	6 930	6 240	90.04	71	1.02
Daruvar	10 105	7 395	73.18	805	7.97
Garešnica	8 624	7 042	81.66	801	9.29
Grubišno Polje	5 367	4 573	85.21	367	6.84
Berek	1 106	1 006	90.96	60	5.42
Dežanovac	1 978	1 597	80.74	226	11.43
Đulovac	2 772	2 447	88.28	231	8.33
Hercegovac	1 910	1 799	94.19	17	0.89
Ivanska	2 256	2 023	89.67	148	6.56
Kapela	2 367	2 141	90.45	95	4.01
Končanica	1 805	1 574	87.20	126	6.98
Nova Rača	2 756	2 625	95.25	58	2.10
Rovišće	4 144	3 158	76.21	90	2.17
Severin	702	618	88.03	48	6.84
Sirač	1 796	1 419	79.01	186	10.36
Šandrovac	1 411	1 262	89.44	113	8.01
Štefanje	1 688	1 459	86.43	133	7.88
Velika Pisanica	1 313	1 100	83.78	146	11.12
Velika Trnovitica	1 091	999	91.57	31	2.84
Veliki Grđevac	2 316	2 086	90.07	85	3.67
Veliko Trojstvo	2 379	2 207	92.77	39	1.64
Zrinski Topolovac	747	738	98.80	0	0
Županija	101 879	85 793	84.21	5 459	5.36

Izvor: DZS, 2021.

općine nije zabilježen ni jedan pravoslavni vjernik (općine Breznički Hum i Visoko u Varaždinskoj te općina Kalnik u Koprivničko-križevačkoj županiji).

Udio protestanata na ovom je području izuzetno nizak (tab. 5). Ni jedna općina ne prelazi 1 %, a u njih pet ni jedna se osoba nije deklarirala protestantom (općine Breznica, Breznički Hum i Visoko u Varaždinskoj, općina

Gradec u Zagrebačkoj te općina Hrašćina u Krapinsko-zagorskoj županiji). S druge strane, udjeli kategorije ostalih kršćana se znatno razlikuju. Prednjače gradovi Vrbovec (10.42 %) i Sveti Ivan Zelina (9.44 %) u Zagrebačkoj županiji. S druge strane, u općinama Preseka (Zagrebačka županija) i Sveti Petar Orehovec (Koprivničko-križevačka županija) taj je udio manji od 2 %.

Tab. 3. Protestanti i ostali kršćani u gradovima i općinama Bjelovarsko-bilogorske županije prema Popisu 2021. god.

Grad/općina	Ukupno stanovnika	Ukupno protestanata	Udio (%) protestanata	Ukupno ostalih kršćana	Udio (%) ostalih kršćana
Bjelovar	36 316	28	0.08	824	2.27
Čazma	6 930	3	0.04	186	2.68
Daruvar	10 105	95	0.94	260	2.57
Garešnica	8 624	26	0.30	116	1.35
Grubišno Polje	5 367	14	0.26	105	1.96
Berek	1 106	0	0	0	0
Dežanovac	1 978	37	1.87	50	2.53
Đulovac	2 772	0	0	23	0.83
Hercegovac	1 910	5	0.26	43	2.25
Ivanska	2 256	1	0.04	21	0.93
Kapela	2 367	1	0.04	53	2.24
Končanica	1 805	3	0.17	29	1.61
Nova Rača	2 756	1	0.04	16	0.58
Rovišće	4 144	4	0.10	815	19.67
Severin	702	0	0	6	0.85
Sirač	1 796	72	4.01	27	1.50
Šandrovac	1 411	0	0	8	0.57
Štefanje	1 688	4	0.24	22	1.30
Velika Pisanica	1 313	13	0.99	7	0.53
Velika Trnovitica	1 091	0	0	17	1.56
Veliki Grđevac	2 316	4	0.17	36	1.55
Veliko Trojstvo	2 379	5	0.21	35	1.47
Zrinski Topolovac	747	0	0	7	0.94
Županija	101 879	316	0.31	2 706	2.66

Izvor: DZS, 2021.

Tab. 4. Katolici i pravoslavci u gradovima i općinama koje ne pripadaju Bjelovarsko-bilogorskoj županiji prema Popisu 2021. god.

Grad/općina	Ukupno stanovnika	Ukupno katolika	Udio (%) katolika	Ukupno pravoslavaca	Udio (%) pravoslavaca
Križevci	18 949	16 067	84.79	341	1.80
Sveti Ivan Zelina	14 602	12 272	84.04	60	0.41
Vrbovec	12 981	10 633	81.91	83	0.64
Bedenica	1 266	1 171	92.50	2	0.16
Breznica	1 970	1 804	91.57	4	0.20
Breznički Hum	1 132	1 064	93.99	0	0
Dubrava	4 520	4 040	89.38	95	2.10
Gornja Rijeka	1 559	1 503	96.41	1	0.06
Gradec	3 189	2 919	91.53	36	1.13
Hrašćina	1 388	1 306	94.09	1	0.07
Kalnik	1 154	1 082	93.76	0	0
Preseka	1 129	1 074	95.13	5	0.44
Rakovec	1 141	1 044	91.50	12	1.05
Sveti Ivan Žabno	4 343	3 511	80.84	27	0.62
Sveti Petar Orehovec	3 942	3 814	96.75	2	0.05
Visoko	1 335	1 263	94.61	0	0

Izvor: DZS, 2021.

Tab. 5. Protestanti i ostali kršćani u gradovima i općinama koje ne pripadaju Bjelovarsko-bilogorskoj županiji prema Popisu 2021. god.

Grad/općina	Ukupno stanovnika	Ukupno protestanata	Udio (%) protestanata	Ukupno ostalih kršćana	Udio (%) ostalih kršćana
Križevci	18 949	13	0.07	900	4.75
Sveti Ivan Zelina	14 602	8	0.05	1 378	9.44
Vrbovec	12 981	9	0.07	1 353	10.42
Bedenica	1 266	1	0.08	77	6.08
Breznica	1 970	0	0	107	5.43
Breznički Hum	1 132	0	0	37	3.27
Dubrava	4 520	2	0.04	146	3.23
Gornja Rijeka	1 559	1	0.06	37	2.37
Gradec	3 189	0	0	89	2.79
Hrašćina	1 388	0	0	43	3.10
Kalnik	1 154	1	0.09	50	4.33
Preseka	1 129	1	0.09	13	1.15
Rakovec	1 141	1	0.09	33	2.89
Sveti Ivan Žabno	4 343	2	0.05	106	2.44
Sveti Petar Orehovec	3 942	8	0.20	78	1.98
Visoko	1 335	0	0	59	4.42

Izvor: DZS, 2021.

Zaključak

Usporedbom granica Bjelovarsko-križevačke biskupije i Bjelovarsko-bilogorske županije mogu se uočiti određene razlike. Slavonski dio županije pripojen je Požeškoj biskupiji na istoku, dok su neki prigorski dijelovi Koprivničko-križevačke i Zagrebačke županije pripojeni Bjelovarsko-križevačkoj županiji. S druge strane, manji dijelovi Krapinsko-zagorske i Varaždinske županije pomalo su iznenađujuće dio ove biskupije. Kada se sažmu podaci o brojnosti i udjelima kršćana u svim gradovima i općinama na teritoriju Bjelovarsko-križevačke biskupije, najveći udio katolika ima općina Zrinski Topolovac (98.80 %), a najmanji udio grad Daruvar (73.18 %). Udio pravoslavnih vjernika najveći je u općini Dežanovac (11.43 %), a u četiri općine nitko se tako nije deklarirao (Breznički Hum, Kalnik, Visoko i Zrinski Topolovac). S druge strane, protestanti su najbrojniji u općini Sirač (4.01 %), a u 11 općina nitko se tako nije izjasnio (Berek, Breznica, Breznički Hum, Đulovac, Gradec, Hrašćina, Severin, Šandrovac, Velika Trnovitica, Visoko i Zrinski Topolovac). Na koncu, kategorija ostalih kršćana najčešće je zabilježena u općini Rovišće (19.67 %), a u općini Berek ni jednom.

Literatura

- BARIĆ, D., ur., 2023: *Šematizam Zagrebačke nadbiskupije*, Zagrebačka nadbiskupija, Zagreb.
- CRNČEVIĆ, A., MARTINJAK, M., prir., 2010: *Euharistijsko slavlje prigodom uspostave Bjelovarsko-križevačke biskupije i biskupsko ređenje prvoga bjelovarsko-križevačkog biskupa mons. Vjekoslava Huzjaka*, Odbor za pripremu Proslave uspostave Bjelovarsko-križevačke biskupije i ređenja prvoga bjelovarsko-križevačkog biskupa, Bjelovar.
- KOŽUL, A., KRPEŠ, S., SAMARDŽIĆ, K., VUKELIĆ, M., 2021: *Moja Zemlja 3: udžbenik iz geografije za sedmi razred osnovne škole*, ALFA, Zagreb.
- KOŽUL, S., 2007: *Svećenici bjelovarskog kraja: Dio I.-IV. Bjelovarski, Cirkvenski, Čazmanski i Garešnički dekanat*, Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije „Tkalčić“, Zagreb.
- MAK, K., NEBESKI HOSTIĆ, S., VUK, R., 2021: *Zemlja na dlanu: Geografija 4, Meridijani*, Zagreb.
- OREŠIĆ, D., TIŠMA, I., VUK, R., BUJAN, A., 2020: *Gea 1: udžbenik za geografiju u petom razredu osnovne škole*, Školska knjiga, Zagreb.
- PETRIĆ, T., ur., 1996: *Šematizam Zagrebačke nadbiskupije*, Zagrebačka nadbiskupija, 1996.

Izvori

- URL 1. Bjelovarsko-križevačka biskupija, <https://biskupija-bk.hr/> (6.2.2024.)
- URL 2. Bjelovarsko-bilogorska županija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024, <https://www.enciklopedija.hr/clanak/bjelovarsko-bilogorska-zupanija> (7.2.2024.)
- URL 3. Državni zavod za statistiku, 2022: Stanovništvo prema narodnosti po gradovima/općinama, Popis 2021., <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270> (7.2.2024.)

URL 4. Državni zavod za statistiku, 2022: Stanovništvo prema vjeri po gradovima/općinama, Popis 2021., <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270> (7.2.2024.)

URL 5. Hrvatska. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024, <https://www.enciklopedija.hr/clanak/26390> (6.2.2024.)

URL 6. Požeška biskupija, <https://pozeska-biskupija.hr/> (9.2.2024.)

URL 7. Sisačka biskupija, <https://biskupija-sisak.hr/> (9.2.2024.)

URL 8. Ustav Republike Hrvatske, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1990_12_56_1092.html (6.2.2024.)

URL 9. Varaždinska biskupija, <https://www.biskupija-varazdinska.hr/> (9.2.2024.)

URL 10. Varaždinska biskupija, 2010: Proslava uspostave Bjelovarsko-križevačke biskupije i ređenja prvog biskupa mons. Vjekoslava Huzjaka, 20. ožujka, <https://www.biskupija-varazdinska.hr/vijesti/proslava-uspostave-bjelovarsko-krizevacke-biskupije-i-redjenja-prvog-biskupa-mons-vjekoslava-huzjaka/1855> (6.2.2024.)

PRIMLJENO: 21. 3. 2024.

PRIHVACENO: 11. 4. 2024.

